

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Coordonatori:
Mihaela Vețan
Sergiu Florean

GHID ADAPTAT DE BUNE PRACTICI ÎN DOMENIUL INCLUZIUNII SOCIALE

CRIES

CENTRUL DE RESURSE
PENTRU INIȚIATIVE
ETICE ȘI SOLIDARE

ECONOMIA SOCIALĂ, CADRU DE
DEZVOLTARE A UNOR INSTRUMENTE
COMPLEXE DE INCLUZIUNE SOCIALĂ

Timișoara
2012

Ghid adaptat de
bune practici
în domeniul
incluziunii sociale

***ECONOMIA SOCIALĂ, CADRU DE
DEZVOLTARE A UNOR INSTRUMENTE
COMPLEXE DE INCLUZIUNE SOCIALĂ***

Coordonatori: Mihaela Vețan, Sergiu Florean.

Coautori: Ralph Böhlke, Allan Bussard, Patrizia Bussi, Florica Cherecheș, Giorgio Dal Fiume, Sergiu Florean, Mihai Gafencu, Ancuța Gurza, Jocelyn Parot, Valentin Pepenel, Corina Răceanu, Ileana Truică, Pia Valota, Mihaela Vețan.

Traducere: Ramona Bălan, Mihaela Marin.

Editare grafică: Eduard Jakabházi.

Corectură: Sergiu Florean, Mihaela Vețan, Remus Marotineanu.

**MODELE DE BUNĂ PRACTICĂ ÎN
DOMENIUL INCLUZIUNII SOCIALE**

Timișoara, bvd. Bogdan Petriceicu Hașdeu nr. 11, 300016, jud. Timiș
tel.: 0356.422.403, (5), (6), fax: 0356.422.405
modele@cries.ro
www.cries.ro, www.asatromania.ro,
www.comert-echitabil-romania.ro,
www.economiesolidara.ro

ISBN 978-973-0-12035-6

Cuprins

I. Introducere

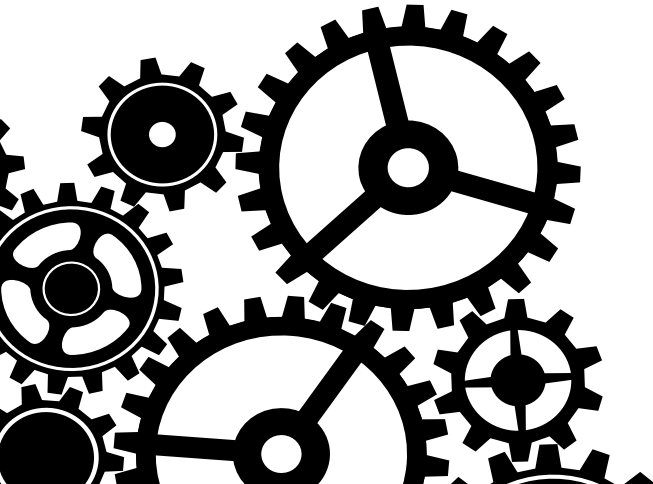
- 5 **I.1. De ce avem nevoie de o economie socială și solidară?**
- 6 **I.2. Prezentarea proiectului**
- 7 **I.3. Cuvânt introductiv**

II. Prezentarea modelelor de bună practică

- 9 **II.1. Agricultură susținută de comunitate**
(Jocelyn Parot, Mihaela Veșan, Valentin Pepenel)
- 20 **II.2. Comerțul echitabil**
(Giorgio Dal Fiume, Mihaela Veșan, Mihai Gafencu)
- 28 **II.3. Consumul responsabil**
(Pia Valota, Mihaela Veșan, Ancuța Gurza)
- 37 **II.4. Întreprinderile sociale de inserție prin activitate economică**
(Patrizia Bussi, Mihaela Veșan, Ileana Truică)
- 48 **II.5. Microfinanțarea și microcreditarea socială**
(Allan Bussard, Florica Cherecheș)
- 56 **II.6. Finanțarea etică**
(Ralph Böhlke, Mihaela Veșan)

I.

Introdurre

1.1

De ce avem nevoie de o economie socială și solidară?

Sunt câteva aspecte principale prin care putem răspunde la această întrebare. Întâi, economia socială poate juca un rol important în rezolvarea problemelor legate de incluziunea socio-economică și de diminuarea sărăciei, prin stimularea cetățeniei active și a solidarității, implicit, a participării democratice. Apoi, economia socială are un potențial semnificativ de reconciliere a *economicului* cu *socialul*, ceea ce credem că reprezintă un element crucial în dezvoltarea durabilă. Prin dimensiunea antreprenoriatului social, economia socială contribuie semnificativ la dezvoltarea unor societăți mai inovatoare și mai pregătite să facă față unor crize macroeconomice.

Demersurile de economie socială se preocupă cu precădere de dimensiunea locală a dezvoltării, propunând un rol esențial indivizilor și comunităților în asigurarea unei bunăstări sociale, în depășirea situațiilor de sărăcie și de marginalizare.

Economia socială cuprinde inițiative din sectoare multiple de activitate: producție, transport, agricultură, investiție financiară, turism și multe altele. La baza inițiativelor de economie socială găsim o preocupare constantă de ajustare a unor dezechilibre sociale determinate de modele de dezvoltare nesustenabile.

Acest tip de demersuri participă la crearea unor modele alternative de dezvoltare, articulând valori precum **solidaritatea, echitatea socială, respectul față de specificul local și drepturile omului**. Inițiativele de economie socială contribuie la crearea unor locuri de muncă sustenabile (în special pentru categorii defavorizate), la susținerea producției locale, la intensificarea legăturilor interumane, la dezvoltarea unei relații echitabile cu producători din zone de risc sau din țările subdezvoltate. Toate acestea presupun un nou mod de împărțire a responsabilităților între sfera publică și privată, bazându-se pe o fundamentare valorică a alegerilor cotidiene.

În Ghidul de față sunt prezentate o serie de inițiative inovatoare din domeniul economiei sociale și solidare, identificate în România și în alte țări din Uniunea Europeană, precum Franța, Italia, Spania, Belgia, Ungaria. Miza acestei selecții este dublă: pe de o parte să oferim, acolo unde se poate, informații despre practici ce pot fi transferate în context românesc; pe de altă parte să facem cunoscute exemple de succes impresionante pentru a contribui la o problematizare necesară asupra modelelor alternative de dezvoltare pentru societatea în care trăim.

Mihaela Vețan,

Președintă CRIES – Centrul de Resurse pentru Inițiative Etice și Solidare

1.2

Prezentarea proiectului Modele de bună practică în domeniul incluziunii sociale

Proiectul strategic *Modele de bună practică în domeniul incluziunii sociale* este rodul unui demers pilot de experimentare în Timișoara a mai multor inițiative în domeniul economiei sociale și solidară, începând cu anul 2007. Proiectul este coordonat de către Asociația CRIES în parteneriat cu Platforma Europeană IRIS și asociațiile Institutul Intercultural Timișoara, Serviciul APEL și Integra România, fiind implementat în perioada 2010-2013.

În cadrul proiectului nostru susținem dezvoltarea economiei sociale în România ca instrument complex de promovare a incluziunii sociale, a dezvoltării durabile și a cetățeniei active.

Unul dintre obiectivele principale ale acțiunii noastre este de a contribui la crearea unui cadru favorabil în România pentru dezvoltarea unor demersuri de economie socială și solidară. În acest sens, susținem 8 Grupuri Locale de Inițiativă, în Arad, București, Cluj-Napoca, Odorheiu Secuiesc, Oradea, Sibiu, Iași și Timișoara, vizând colaborarea cu minim 160 de actori angajați în dezvoltarea economiei sociale.

Rolul Grupurilor Locale de Inițiativă este de coagulare a eforturilor actorilor locali interesați să **acționeze concertat** pentru dezvoltarea domeniului de economie socială și solidară, favorizând construirea unei **viziuni comune** de intervenție, **schimbul de experiență și expertiză** și **testarea unor demersuri inovatoare**, sub forma unor *laboratoare sociale*.

Activitățile pot fi grupate în cinci componente principale de intervenție:

- analiză și cercetare cu privire la domeniul economiei sociale, în România și la nivel european;
- formare și perfecționare în domeniul economiei sociale;
- promovare a *networking-ului* social în domeniul economiei sociale și solidară;
- Întărirea capacității actorilor locali de elaborare și implementare a unor proiecte pilot în domeniul economiei sociale;
- comunicare și informare privind importanța economiei sociale în asigurarea incluziunii sociale.

Redactarea *Ghidului adaptat de bune practici în domeniul incluziunii sociale* a fost realizată în cadrul componentei de analiză și cercetare, făcând parte dintr-un set complementar de instrumente ce vizează transferul de informații relevante. În acest context au mai fost dezvoltate alte trei instrumente:

- **Documentul Cadru privind potențialul economiei sociale în România**, document de prezentare a unor informații ample de specialitate privind domeniul de economie socială și șase arii tematice de intervenție;
- **Cercetarea participativă „Structuri active și demersuri inovatoare în domeniul economiei sociale și solidară în România”;**
- **4 spoturi video de promovare a economiei sociale și solidară**, sub forma unor scurte documentare ce facilitează înțelegerea principalelor tematici de lucru și promovează totodată practici deja implementate în țară.

Sergiu Florean

Responsabil marketing și comunicare

1.3

Cuvânt introductiv

Informațiile despre modelele relevante pentru domeniile analizate în prezentul Ghid au fost elaborate de către un grup de practicieni, ce au format echipa de experți a grupului de think-tank. În cadrul proiectului a fost dezvoltată o metodologie de transfer a unor exemple care să permită o mai rapidă dezvoltare, în România, a unor modele sociale performante și incluzive. Informațiile selectate vor putea fi utilizate ca **suport teoretic** pentru procesul de formare a membrilor Grupurilor Locale de Inițiativă, cu rolul de a cataliza discuțiile asupra oportunităților și posibilităților de transfer a acestor modele în contextul actual românesc.

În cele mai multe cazuri, putem vorbi de modele de bună practică, *în sensul unui potențial ridicat de multiplicare a acestor inițiative și în contextul din România, chiar dacă nu într-un interval de timp imediat*. În unele cazuri am ales însă să nu vorbim despre demersuri punctuale, ci despre instrumente de intervenție, mai ales în situația unor domenii mai noi pentru contextul românesc (Comerț Echitabil și finanțare etică). Un set larg de criterii de selecție a stat la baza selectării inițiativelor care au fost prezentate:

- **relevanța pentru contextul românesc** – modul în care modelele alese răspund unor nevoi actuale ale societății;
- **capacitatea de a atrage implicarea cetățenilor** – modele care să implice voluntarii și participarea activă a societății civile în implementarea lor;
- **inovarea pentru peisajul social românesc** – noutatea și ineditul respectivului model pentru societatea noastră;
- **interconexiunea domeniilor** – modele transversale, cu efecte multiplicatoare în cadrul mai multor domenii sociale.

Luând în considerare aceste criterii au fost selectate modele aferente următoarelor domenii:

- **Agricultură susținută de comunitate:** Asociația pentru Susținerea Agriculturii Țărănești - ASAT (România), Gruppo di Acquisito Solidale - GAS (Italia), Jardin de Cogne (Franța);
- **Comerț echitabil:** 3 tipuri de intervenție – world shop, Fair Trade Town Campaign și Achizițiile publice responsabile social;
- **Consum responsabil:** Associazione Consumatori Utenti, Il Laboratorio di Procaccini Quattordici, Last Minute Market, Passatel (Italia);
- **Întreprinderi sociale de inserție prin activitate economică:** Federația Caritas a Diecezei Timișoara, Asociația Ateliere fără Frontiere (România), și Grupul Terre (Belgia);
- **Microfinanțare și microcreditare socială:** France Active (Franța), Banco Mundial de la Mujer (Spania), Women's Employment Enterprise and Training Unit – WEETU (Marea Britanie);
- **Finanțare etică:** 4 tipuri de intervenție – Spații colaborative pentru afaceri inovatoare social, Investiții solidarare de tip copartajarea veniturilor și CIGALES (Franța), Ökobank (Ungaria).

Implementarea metodologiei a permis selecția unor modele care să faciliteze un *transfer de know-how* în scopul impulsivării dezvoltării sectorului social și economic, prin punerea la dispoziția diversilor practicieni a unor surse importante de informare și de inspirație, utile în această perioadă propice dezvoltării economiei sociale în România.

Dr. Corina Răceanu,
Coordonator think-tank